

De Zaanse Molen jaarplan 2024

Vereniging De Zaanse Molen is een vrijwilligersorganisatie die op professionele wijze toekomst geeft aan dertien Zaanse industriemolens en de daarbij behorende multimediale expositie van de museumcollectie van drie eeuwen molengeschiedenis. Dit doel wordt bereikt door het overdragen van kennis over- en liefde voor de molens en hun geschiedenis aan een breed publiek.

De Zaanse Molen is bijna 100 jaar oud. Het succes van de vereniging is al een eeuw lang te danken aan visie, doorzettingsvermogen, zelfstandigheid en creativiteit¹. Wij zijn standvastig én we zijn wendbaar. Dat mooie evenwicht maakt dat we ons steeds weer kunnen vernieuwen om de molens en hun geschiedenis onder het voetlicht te brengen bij het publiek van nu en van morgen. Dit doen wij voor- en met elkaar als lid, vrijwilliger of werknemer van De Zaanse Molen.

Er zijn twee commissies die helpen de doelstelling te realiseren:

- De museumcommissie bewaakt de kwaliteit van het molmuseum en museale presentaties
- De Technische Adviescommissie bewaakt de fysieke staat van de molens

Om te zorgen dat we in de wereld van vandaag maximaal uitvoering kunnen geven aan onze doelstelling (beheer en behoud van de Zaanse molens én het vergroten van de kennis over en de liefde voor de molens) benoemen we de dingen die we doen in het jaarplan.

Het jaarplan bestaat uit drie doelen:

- 1 Beheer en Behoud
- 2 Exploitatie en Commercie
- 3 Vereniging en Organisatie

1 Beheer en Behoud

Voor het beheer van de molens gebruiken we een apk, die door de TAC is ontwikkeld. Deze zorgt er voor dat onze kroonjuwelen altijd in optimale conditie verkeren.

Het behoud van de molens is een verdiepende stap: het op historische gronden uitvoeren van specifiek erfgoedonderhoud en restauraties zoals schilder- en timmerwerk, conform het meerjaren onderhoudsplan.

In 2024 willen we uitvoering geven aan de apk voor de molens en willen we in kaart brengen waar en op welk moment we op historische gronden specifiek onderhoud en restauraties moeten uitvoeren.

Ook voor het museum is beheer en behoud nodig: beheer in het optimaliseren van klimaatbeheersing en het onderhoud van de interactieve presentatie. Behoud is de verdiepende stap: het optimaliseren van de collectie en het maken van een collectieplan voor de binnencollectie (de museumcollectie en depots Wormer en Het Pink) met daarin het doel van de collectie, de staat waarin de objecten zich bevinden, wat er nog mist in de collectie en wat eventuele doublures zijn.

¹ * De oprichters Frans Mars (kunstenaar) en Pieter Boorsma (molenmaker) bundelden creativiteit en techniek, een combinatie die na 100 jaar Zaanse Molen nog altijd werkt.

In 2024 willen we controle over temperatuur en vochtigheid. Verder stellen we vaste schema's op voor de schoonmaak, de controle van de interactieve presentatie en van het molenspeelerf, de tuin en het terrein. We willen een actueel collectieplan schrijven en vaststellen.

2 Exploitatie en Commercie

Beheer en behoud zijn de doelen, exploitatie en commercie zijn de middelen om die doelen te bereiken. Tevens is exploitatie de manier om het verhaal van de industriële Zaanse molens te vertellen aan het publiek.

De molens worden daarom zoveel mogelijk opengesteld voor het publiek. De beleving van een werkende molen, de manier waarop molenaar en maalploeg de bezoekers meenemen, het zijn unieke waarden die een bezoek onvergetelijk maken.

Het museum presenteert de geschiedenis van de Zaanse molens met een vaste presentatie en met twee wisseltentoonstellingen per jaar. In de winter is dat een specifiek onderwerp dat vooral leden en geïnteresseerden aanspreekt; in de zomer is het een tentoonstelling met een algemeen onderwerp voor een breed publiek.

In de wintertentoonstelling 2023/2024 presenteren we *Het Fortuin. De tragische geschiedenis van een papiermolen*. De zomertentoonstelling 2024 is *Hoe maak je een molen?* Daarbij maken we gebruik van de speeltoestellen op het molenspeelerf en van het boek *Makers van molens*.

Door educatie maken groot en klein kennis met de vele facetten van de Zaanse molengeschiedenis. Er zijn lopende projecten voor scholieren, studenten, volwassenen en gezinnen. Er zijn maar liefst 8 programma's voor het basisonderwijs, van groep 1 tot en met 8, zoals het lesprogramma 'Waaien en draaien'.

Met het aanbod worden in 2024 ca 2500 leerlingen bereikt. Er wordt ook samengewerkt met het Zaanse Museum, zoals met het MBO programma Zaanse hout. De pilotversie met 15 studenten van het Regiocollege is onlangs succesvol afgesloten. Met educatie willen we nog meer mensen bereiken, met name het MBO programma willen we verder uitrollen.

Om inflatie en gestegen kosten te compenseren komen er nieuwe toegangsprijzen.

3 Vereniging en Organisatie

De Zaanse Molen verenigt, verbindt en betreft mensen en organisaties die zich willen inzetten voor het beheer en behoud van de maalvaardige windmolens en het molenmuseum in de Zaanstreek.

Dat doen we door communicatie, onder andere in de vorm van de Windbrief. Een onafhankelijke redactie verzorgt dit kwartaalblad waarmee leden en geïnteresseerden op de hoogte worden gehouden van ontwikkelingen binnen de vereniging, de stand van zaken in de molens en resultaten van onderzoek en collectievorming. De Windbrief vernieuwt zich door eigentijdse invalshoeken onder de aandacht te brengen.

Naast de Windbrief is er de snellere communicatie via de website en sociale media. Er is de digitale Nieuwsbrief en berichtgeving naar de socials (Facebook, Instagram en LinkedIn) die wordt verzorgd door medewerkers van De Zaanse Molen. Ons enthousiast promotieteam is present bij evenementen en op speciale dagen om mensen te informeren over de vereniging en om leden te werven. Dit alles levert bekendheid op en daarmee inkomsten die nodig zijn om het Zaanse molenerfgoed in stand te houden. In 2024 willen we een professioneel fondsenwervingsplan opstellen waarin kansen worden onderzocht voor sponsoring, fondsenwerving en ledenwerving en binding. Een goed plan is een noodzaak in de aanloop naar het 100-jarig jubileum van de vereniging.

In het aanloopjaar hiernaartoe starten we een project om dit unieke moment in de geschiedenis van de vereniging te gaan vieren en goed te benutten voor aandacht en inkomsten voor de komende jaren.

Tenslotte de organisatie van de vereniging. De Zaanse Molen draait op- en door +/- 300 vrijwilligers, ondersteund en gefaciliteerd door een professioneel team van medewerkers. Voor 2024 is in het jaarplan opgenomen dat er gedegen vrijwilligersbeleid wordt opgesteld, zodat de werving en binding van vrijwilligers een versterkt fundament krijgt. Ook het organiseren van inspraak en advies door vrijwilligers is een activiteit die op de rol staat.

Voor de medewerkers dient er een goed personeelsbeleid uitgevoerd te worden, waarin aandacht is voor samenwerking, teambuilding en persoonlijke evaluatie en ontwikkeling.

Overkoepelend is er de samenwerking met de erfgoedpartijen op de Zaanse Schans en de gemeente Zaanstad. Dit vergt dat de onderlinge samenwerking tussen deze verschillende organisaties op peil is. Belangrijke projecten zijn onder meer het uitvoeren van de pilot Zaanse Schans Card. Dit is een optimalisatie en potentieonderzoek naar uiteindelijk één kaart op Zaanse Schans. Deze pilot helpt ons inzichten te verkrijgen voor het opstellen van een duurzaam verdienmodel en een gezamenlijk erfgoedverhaal op de Zaanse Schans.

Bijlage:

- Jaarplan 2024, doelen, succesfactoren, activiteiten

De Zaanse Molen

Jaarplan 2024

omschrijving van het jaardoel: wat is ons doel voor dit jaar om het strategische hoofddoel te behalen?

omschrijving van het resultaat: wanneer zijn we tevreden? Wanneer draagt het bij aan de doelstelling?

omschrijving van de jaaractiviteit: smart (zoveel mogelijk gekwantificeerd)

Beleidsdoelstellingen	Doelen	Jaardoelen 2024	Succesfactoren jaardoelen 2024	Activiteiten 2024
Beheer & Behoud Strategisch doel Beheer en Behoud	Het beheer van maalvaardige windmolens in de Zaanstreek en een museumcollectie van molengerelateerde objecten en documenten	Het erfgoedbeheer van de molens waarbij vaste posten onderhoud aan rietdek, touw- en zeilwerk, elektrische beveiligingsinstallaties en bliksembeveiliging. Deze 'APK voor Molens' heeft als doel de veiligheid en kwaliteit van onderhoud te borgen.	Het erfgoedbeheer van de molens waarbij vaste posten rietdek, touw- en zeilwerk, elektrische beveiligingsinstallaties en bliksembeveiliging is optimaal op niveau.	Uitvoering geven aan de 'APK voor Molens': zoals controleren en keuren van elektrische beveiligingsinstallaties en bliksembeveiliging. Uitvoering geven aan RI&E Actualiseren en handhaven van Maalploegreglement
		Optimalisatie klimaatbeheersing Museum Onderhoud presentatie (interactieve apparatuur, beeldschermen, vitrines) schoonmaak vloeren, ramen Onderhoud molenspeelerf Onderhoud museum terrein	Optimale controle over temperatuur en vochtigheid Optimaal functioneren van onderdelen in de vaste presentatie Museum altijd schoon Tuin en terrein Optimaal onderhouden	Controle over temperatuur en vochtigheid Vast programma van controle Vast schoonmaakprogramma Vast programma onderhoud tuin en terrein
	Het behoud van maalvaardige windmolens in de Zaanstreek en een museumcollectie van molengerelateerde objecten en documenten	Het op historische gronden uitvoeren van specifiek erfgoedonderhoud en restauraties van de molens; zoals schilder en timmer-werk, conform het meerjaren onderhoudsplan.	Het historisch en specifiek erfgoedonderhoud van de molens zoals schilder- en timmerwerk is optimaal op niveau volgens het meerjaren onderhoudsplan.	Geen bijzonderheden. Hier staat een schilderbeurt gepland van de gehele molen, incl. teerwerk. Het wiekenkruis is afhankelijk van de laatste ontwikkelingen daarmee. Voorts is een nieuwe staartbalk opgenomen (eiken aangeschaft 2023) alsmede klein onderhoud gekoppeld aan het schilderwerk waaronder het stellinghek. Het dek van de kraangang is slecht, de vervanging staat in dit jaar gepland. Hier staat een schilderbeurt gepland van de gehele molen. Het teerwerk houdt de molenaar zelf goed bij, het wiekenkruis is in 2021 geschilderd en hoeft nu nog niet. In 2022 is gebleken dat het laswerk van de roeden niet van de kwaliteit is dat we ervan mochten verwachten. De slechte en gescheurde naden zijn in dat jaar gerepareerd, maar het is verstandig (gezien de drukte op het molenerf) te anticiperen op twee nieuwe roeden. In 2024 willen we daarom tot aankoop overgaan (35.000,-) Het aanbrengen zou dan in het aansluitende jaar kunnen worden uitgevoerd zodat de molen begin 2025 een nieuw, veilig wiekenkruis heeft. Roeden doorhalen, verder geen bijzonderheden. Hier wordt ingezet op regulier onderhoud. Zo zal de toegangsbrug gedeeltelijk vervangen worden en houden we rekening met de vervanging of reparatie van de hijsbalk aan de voddenschuur. Het hout zal mogelijk in 2023 worden aangeschaft. Geen bijzonderheden.

				<p>Bij deze molen staat schilderwerk aan de schuur en molen gepland (20.000,-) en is een bedrag opgenomen voor verdeling van houtaantastende insecten. De omheining rond de molen zal stevig onderhouden moeten worden met het oog op veiligheid voor mens en dier.</p> <p>Roeden doorhalen, verder geen bijzonderheden.</p> <p>Bij de Bleeke Dood wordt vooral ingezet op continuering van het regulier onderhoud. Voor 2024 staat een schilderbeurt aan het onderachtkant (onder de stelling) op het programma. Dit deel is in 2014 voor het laatst geschilderd. Tijdens de inspectie van de TAC is ontdekt dat de voeghouten erg krom buigen en de steunder en steunderbalk onder veel te grote spanning staan. Hiervoor zullen we trek-ankers in de kap moeten monteren. Dit waarschijnlijk als tijdelijke oplossing daar er aan de molen in de nabije toekomst meer groot onderhoud verricht zal moeten worden. Wellicht ontstaat dan een gelegenheid om de voeghouten te vervangen.</p> <p>Bij deze molen ligt de nadruk op het voorbereiden van de omvangrijke restauratie. Dit alles in technisch, financieel en organisatorisch opzicht. Overige onderhoudswerkzaamheden worden zoveel als mogelijk vooruit geschoven.</p> <p>Eikenhout bestellen om het stellingdek te kunnen vervangen in 2025. Kleine post schilderwerk voor o.a. de hut en een post voor het in gebruik stellen van de sprinklerinstallatie.</p> <p>Hier zal een (kleine) schilderbeurt benodigd zijn. Verder is opdracht gegeven voor het reviseren van de vang alsmede het voeghout aan de achterzijde.</p> <p>Actueel binnencollectieplan schrijven</p>
				<p>Een actueel binnencollectieplan waarin inhoud, conservering en restauratie van de collectie is beschreven: het museum en de depots.</p>
				<p>Binnencollectie waarden op inhoud Binnencollectie waarden op conservering Binnencollectie waarden op restauratie Verzorging collectie in depot Wormer Verzorging collectie in depot Pink Onderzoek tbv de collectie</p>
				<p>Jaardoelen 2024</p>
				<p>Succesfactoren jaardoelen 2024</p>
				<p>Activiteiten 2024</p>
Beleidsdoelstellingen	Doelen			
Exploitatie & Commercie				
Strategisch doel	Het exploiteren			
Exploitatie en	van maaivaardige			
Commercie	windmolens en een molenmuseum van de Zaanstreek en het vergróten van de kennis over en liefde voor de molens			
				<p>Het vertellen van de geschiedenis van de molens aan het publiek. Door het openstellen van de molens; Door het beleven van de werkende molens en het ambacht van de molenaars; Door het vertellen van relevante verhalen in de molens; Het vertellen van de geschiedenis van de molens aan het publiek. Door het verzamelen en beschrijven objecten en documenten; Door het vertellen van relevante verhalen in de molens en het molenmuseum; Door 'hands on' in de vaste presentatie van het molenmuseum en het molenspeelerf.</p> <p>Het vertellen van de geschiedenis van de molens aan het publiek. Door educatieve projecten voor verschillende doelgroepen aan te bieden; Door lezingen en activiteiten voor leden en geïnteresseerden Door samenwerking met Zaanse Museum en Museum Zaanse Tijd.</p>
				<p>Het publiek beleeft hoe de molen werkt en ervaart de waarde van het Zaanse industrieel erfgoed</p> <p>Het publiek heeft het verhaal over de geschiedenis van de industriële molens tot zich genomen, leert daarmee de waarde en het belang van de economische, culturele en sociale geschiedenis van de Zaanse industriemolens, en ziet de lokale, regionale, nationale en internationale betekenis daarvan voor mens, omgeving en maatschappij.</p> <p>Scholieren, studenten, volwassenen maken op interactieve wijze kennis met de economische, culturele en sociale geschiedenis van de Zaanse industriemolens, leren daarmee de waarde en het belang van de geschiedenis van de molens, ervaren de relevantie van ambachtelijkheid en ondergaan de betekenis en doorwerking van de Zaanse industriemolens op mens, leefomgeving en maatschappij.</p>
				<p>De Molen openstellen voor publiek en het toelichten van de werking door molenaar en maalploeg</p> <p>- Vaste presentatie en wisseltonstelling 2 Wisseltonstelling: voor breed publiek en voor specialisten winterexpo 2023/2024; Het Fortuin. De tragische geschiedenis van een papiermolen Zomertentoonstelling 2024: Hoe maak je een molen (werktitel), met boek Makers van molens Winterexpo 2024/2025 (17 mrt 1925 oprichting VZM): 100 jaar Zaanse Molen Zomerexpo 2025: Beweging!</p> <p>Educatief project basisonderwijs Educatieve projecten MBO: Rondleidingen voor volwassenen in museum en molens (verhalenvertellers) Speurtochten voor gezinnen met een thema Programma's te ontwikkelen voor het molenspeelerf Alle projecten moeten instructie en lesbrieff hebben Alles in het Nederlands en in het Engels</p>

